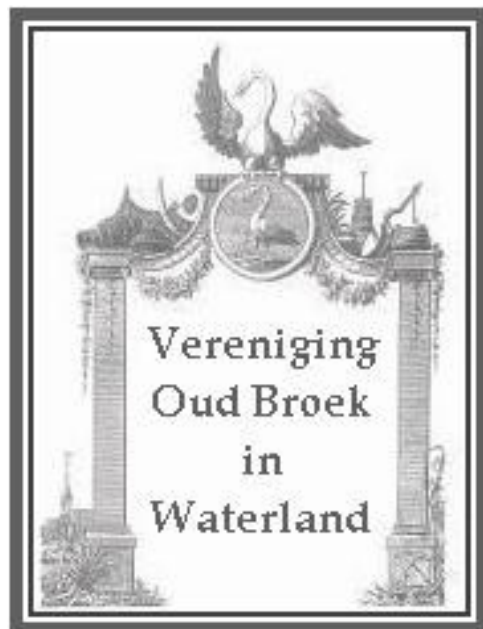

VERENIGING OUD BROEK IN WATERLAND

Verslag over het jaar 2006

**Op de omslag: 'Replica van verhalend deurkalf (1642)'.
Laan 38, zie punt h) van 'Overige activiteiten'**

Inleiding

Het jaarverslag 2006 wordt u door het bestuur weer met veel genoegen aangeboden om u te informeren over alle activiteiten van het afgelopen jaar en het gevoerde beleid van de vereniging Oud Broek.

Het verenigingsjaar 2006 is te typeren als een “gewoon” jaar. Geen grote, bijzondere ontwikkelingen of restauraties, maar wel veel onderhoud en herstel in het beschermd dorpsgezicht. Het bestuur heeft al deze veranderingen nauw gevolgd en waar nodig gereageerd naar het gemeentebestuur of via de vertegenwoordiging in de Commissie Stads- en Dorpsbeheer. Ook de bestemmingsplanontwikkelingen werden scherp gevolgd en leidden tot acties. Al deze inzet is gericht op enerzijds het beschermen en verbeteren van de historische kern van Broek en anderzijds op de totale leefomgeving van ons dorp. Bij dat laatste valt te denken aan het groenbeleid en de aanpak van de “verloedering” samen met de Dorpsraad, waarmee intensief wordt samengewerkt. Onder de kopjes ‘*Overige activiteiten*’, ‘*Veranderingen in het dorpsbeeld*’ en ‘*Commissie Stads- en Dorpsbeheer*’ wordt een beeld gegeven van de ontwikkelingen en de activiteiten.

Voor de collectie van Oud Broek is het afgelopen jaar een nieuwe locatie gevonden in het Broekerhuis. Dat heeft van een aantal bestuursleden grote inzet gevraagd. De verhuizing bood de gelegenheid te onderzoeken hoe de collectie op termijn toegankelijker kan worden gemaakt, bijvoorbeeld via de website www.oudbroek.nl. In de paragraaf ‘*Collectie en publicaties*’ wordt verslag gedaan. Aan de website is eveneens weer verder gewerkt en stap voor stap zijn verbeteringen doorgevoerd. Een eerste inventarisatie van e-mailadressen onder de leden is een stap in de richting van informatie en communicatie via Internet. Het bestuur streeft er naar om via Internet en de Broeker Gemeenschap door het jaar heen meer actuele informatie te geven over de lopende zaken.

De twee lezingen van het afgelopen jaar hadden zéér contrasterende vorm en inhoud. U leest er meer over onder het kopje ‘*Voor- en najaarslezing*’. Het ‘*Intermezzo*’ van het Jaarverslag 2006 bevat weer hele andere wetenswaardigheden. Bij de verhuizing van de collectie trof het bestuur een map aan met oud archiefmateriaal: bevestiging van ‘Broek als groene oase rond 1900’! Weergave hieruit betreft het werk van de ‘Broeker Boomen Commissie’ (B.B.C.), die zich begin vorige eeuw heeft ingezet om - na de watersnoodramp van 1916 en iepenziekte - het bomenbestand en daarmee Broek in oude glorie te herstellen.

Aan het eind van het jaarverslag wordt financiële verantwoording afgelegd. In het jubileumjaar 2005 en ook afgelopen jaar werden nogal wat kosten gemaakt. Daardoor is de financiële positie van onze Vereniging wat minder sterk geworden. Het bestuur heeft dan ook gemeend aan de algemene ledenvergadering een herziening van de contributie te moeten voorleggen.

Een aantal leden heeft belangstelling getoond voor een plaats in het bestuur en gaat voorlopig meewerken. Met deze potentiële bestuursleden is de continuïteit gelukkig verzekerd.

Ten slotte sluit ik, zoals gebruikelijk, af met al diegenen van harte te bedanken die zich in 2006 voor onze Vereniging hebben ingezet om de vele verschillende taken uit te voeren.

Het bestuur nodigt u van harte uit om van het jaarverslag kennis te nemen en er met ons op de jaarvergadering over van gedachten te wisselen.

Maart 2006

Namens het bestuur,
Dr. F.H. Kesselaar, voorzitter

Nieuwe fietsenstallingen bij de bushaltes langs de N247

Bestuur en Jaarvergadering

Op 20 april 2006 werd de 40ste algemene jaarvergadering gehouden. De notulen treft u aan op de volgende pagina van dit jaarverslag. Per 31 december 2006 was het bestuur als volgt samengesteld:

- Voorzitter (<i>bestuurslid sinds 2003</i>)	Dr. F.H. Kesselaar
- Penningmeester / wnd. voorzitter (<i>bestuurslid sinds 1997</i>)	H.G.M. te Boekhorst ¹
- Secretaris (<i>bestuurslid sinds 2003</i>)	Ir. W. de Vries ²
- Publiciteit (<i>bestuurslid sinds 1997</i>)	Drs. W.J.G. Huslage ³
- Algemeen bestuurslid (<i>sinds 2005</i>)	J. Maars
- Algemeen bestuurslid (<i>sinds 2006</i>)	R. Bos

---

¹ **Penningmeester:** Amerbos 44, 1025 ZM, Amsterdam. Tel: 020-6365435.
Bankrekeningnr. Vereniging Oud Broek: 31.07.02.194.

² **Secretariaat:** Roomeinde 22/24, 1151 AP, Broek in Waterland. Tel: 020-4033064.

³ **Rondleidingen, etc. :** Laan 22, 1151 AA, Broek in Waterland. Tel: 020-4038303.

Een actueel overzicht van de samenstelling van het bestuur vindt u altijd op de website van de vereniging Oud Broek: www.oudbroek.nl, onder **contact** (bovenste menubalk). Een nadere toelichting op de website vindt u onder punt i) van 'Overige activiteiten'.

In 2006 nam het ledental toe van exact 350 op 31 december 2005 tot 356 op 31 december 2006. Van de leden zijn er 288 woonachtig in Broek in Waterland (waaronder de twee ereleden: Dr. J.W. Niemeijer en J.P. Mars), 20 wonen in andere kernen van de gemeente Waterland en de overige 48 wonen verspreid door heel Nederland. Daarnaast vindt er met 25 historisch georiënteerde organisaties een uitwisseling van publicaties plaats.

Naast haar eigen financiële middelen beheert de Vereniging een **Bomenfonds**. Uit dit fonds kunnen bijdragen worden verstrekt voor het aanbrengen of verbeteren van groene elementen in en rond Broek in Waterland.

Jonge aanplant in de voortuin van Laan 20 na het kappen van de monumentale kastanjeboom (nog te zien op de linker foto).

Notulen van de 40ste jaarvergadering

Donderdag 20 april 2006 om 20.00 uur in het Broekerhuis, Leeteinde 16.

Aanwezig: Dhr. F.H. Kesselaar, Dhr. H.G.M. te Boekhorst, Dhr. J. Maars, Dhr. W.J.G. Husslage en een 25-tal leden van de Vereniging.

1) Opening.

Dhr. F.H. Kesselaar opent de vergadering met de mededeling dat de secretaris (Dhr. W. de Vries), het aftredend bestuurslid (Mw. R. Baltussen - Gerrits) en het aspirant bestuurslid (Dhr. R. Bos) helaas niet bij deze 40ste jaarvergadering aanwezig kunnen zijn. Vervolgens heet de voorzitter de aanwezigen hartelijk welkom en in het bijzonder de gastspreker (dhr. H. Bijlsma), die speciaal voor de vereniging Oud Broek vanuit Drachten naar Broek in Waterland is gekomen.

Onder het eerste agendapunt van de jaarvergadering memoreert de voorzitter van de vereniging Oud Broek het onlangs, plotseling overlijden van de alom gewaardeerde voorzitter van de stichting Het Broekerhuis. Mede vanuit het goede werk dat dhr. H. Leijdekker voor het Broekerhuis en het dorp heeft gedaan ontstond afgelopen jaren een sterke relatie tussen de Vereniging en de Stichting. Het bestuur van de vereniging Oud Broek betreurt het verlies van een markante persoonlijkheid, met zeldzame organisatorische vaardigheden en zal proberen de opgebouwde samenwerking – naar voorbeeld van dhr. H. Leijdekker – voort te zetten.

2) Notulen van de 39ste jaarvergadering op 3 mei 2005.

Deze notulen zijn opgenomen in het jaarverslag over 2005 (pagina 4 en 5) en worden zonder wijzigingen goedgekeurd.

3) Jaarverslag over 2005: De voorzitter geeft een toelichting.

Dhr. Kesselaar neemt de aanwezigen mee langs de verschillende hoofdstukken van het jaarverslag over 2005 en brengt daarbij vooral het bijzonder geslaagde 40 jarig jubileumfeest van zaterdagmiddag 28 mei 2005 nogmaals onder de aandacht.

4) Financieel verslag: kascommissie 2005 en benoeming kascommissie 2006.

De heren M. Josephus Jitta en J. Mens hebben de financiële administratie 2005 gecontroleerd en stellen voor décharge te verlenen aan het bestuur, waarmee de vergadering instemt. De kascommissie wordt bedankt voor haar inspanningen. Dhr. M. Josephus Jitta verlaat statutair de kascommissie, die wordt aangevuld met mw. A. Drijver.

5) Algemene mededelingen van het bestuur 2005 en 2006:

Dhr. J. Maars wordt voorgesteld als kandidaat lid van het bestuur. Omdat er geen tegenkandidaten zijn wordt dhr. Maars direct benoemd tot bestuurslid. Het bestuur heeft behoefte aan meer draagvlak en extra bestuursleden, die zich willen inzetten voor specifieke onderwerpen, zie bijvoorbeeld agendapunt 6).

6) Toelichting op de beoogde campagne 'Laat Broek niet voor paal staan':

Onder punt e) van de 'Overige activiteiten' in het jaarverslag over 2005 is een toelichting gegeven op drie lopende (deel)projecten ten aanzien van 'passende historiserende straatverlichting in Broek in Waterland'. Dhr. W. Husslage geeft aan dat het gemeentebestuur – tot ieders teleurstelling en/of verbazing – eind 2005 heeft besloten om de bestaande UFO's op korte termijn te vervangen door 'sobere en doelmatige, ofwel moderne straatverlichting'. Omdat zo'n B&W-besluit zich op geen enkele wijze rijmt met de status van beschermd dorpsgezicht stelt dhr. Husslage voor om een 'Werkgroep Broeker Straatverlichting' op te richten. Vanuit deze werkgroep zal worden geprobeerd om alsnog passende lantaarnpalen en armaturen in de historische dorpskom van Broek in Waterland voor elkaar te krijgen, in overleg met het gemeentebestuur en waar nodig door middel van (ludieke) acties. De daaropvolgende discussie met de aanwezige leden bevestigt dat het realiseren van een passende historiserende straatverlichting in Broek in Waterland kan rekenen op een groot draagvlak. Naar aanleiding van dit voorstel zijn, naast de bestuursleden J. Maars en W. Husslage, ook de heren H. Meinema, J. van Doornik, H. van Montfrans en J. Mens bereid om zitting te nemen in de betreffende werkgroep.

7) Rondvraag.

Vanuit de zaal wordt de vraag gesteld in hoeverre de vereniging Oud Broek is voorbereid op eventuele acties tegen goedkeuring van het nieuwe bestemmingsplan voor Broek in Waterland. De voorzitter antwoordt dat de vereniging Oud Broek in 2005 een zienswijze op het 'Voorontwerp Bestemmingsplan Broek, dd. 2 juni 2005' heeft ingediend. Indien het vernieuwde college van B&W van de gemeente Waterland onvoldoende gehoor geeft aan deze zienswijze komt Oud Broek in 2006 nadrukkelijk in het geweer. Laten wij hopen dat het niet nodig zal zijn!

Vanuit de zaal wordt de vraag gesteld waarom de gemeente Waterland de jaarlijkse subsidie aan de vereniging Oud Broek heeft stopgezet. De penningmeester antwoordt dat deze bezuiniging op de gemeentebegroting geldt voor alle historische verenigingen van Waterland. De gemeente Waterland heeft geconstateerd dat de oudheidkundige verenigingen de laatste jaren niet meer zo armlastig zijn. Overigens blijft gemeentelijke subsidie voor specifieke projecten wel mogelijk.

8) Sluiting.

De vergadering wordt om 20.45 uur afgesloten. Na de pauze wordt een presentatie gegeven door de heer Hedman Bijlsma over 'Broek in Waterland en het mysterie van Hans Brinker'. Meer daarover vindt u onder het kopje: 'Voor- en najaarslezing'.

Tuinaanleg met Engelse blauwgrijze cobblestones: Roomeinde 27.

Collectie en publicaties

Na bijna 25 jaar weer terug in het Broekerhuis! Zoals vorig jaar aangekondigd, streefden wij naar een ruimere behuizing van ons archief en onze collectie. Toen wij in de zomer van 2001 (vanwege afslanking van de Rabobank) genoodzaakt waren onze collectie elders onder te brengen, waren we erg blij met de hulp en medewerking van de kerkvoogdij. Alhoewel er voor grotere objecten (zoals onze vitrines, de slede en de pagode) niet voldoende ruimte was, verplaatsten we onze spullen naar het kamertje achter het koor in de kerk. Van de grotere objecten werd een deel ondergebracht bij het toenmalige bestuurslid, grondlegger en beheerder van de collectie, dr. J.W. Niemeijer (later verplaatst naar de zolderruimte van de werkplaats van

Leguit & Roos te Monnickendam) en een deel in de kelders van het voormalige gemeentehuis, De Erven 2.

Maar ook de archieflocatie op de begane grond van de kerk was van korte duur. Het jaar erop moest deze ruimte plaats maken voor het mortuarium. Om ons uit de nood te helpen kon gelukkig wel een ruimte voor een paar kasten worden gecreëerd op de 1ste verdieping achter het orgel. Dit mocht met recht een noodoplossing worden genoemd: net voldoende ruimte om alles achter slot en grendel op te bergen, maar zeer lastig iets terug te vinden.

Na enig lobby werk kregen we begin 2006 de zeer gewaardeerde hulp en medewerking van de exploitanten Jeppe & Jorrit en het bestuur van de stichting Het Broekerhuis om op de 1ste verdieping een kleine verbouwing te realiseren en eindelijk onze collectie weer wat overzichtelijker te kunnen opslaan. Terug naar de locatie waar we 25 jaar geleden ook al gehuisvest waren, voor we in 1981 – een eerste keer – met de collectie naar het voormalige gemeentehuis moesten verkassen.

Nadat onze secretaris veel tijd en toewijding in het schilderwerk had gestoken konden we eind november 2006 (wederom) verhuizen. Daarbij konden enkele fraaie en interessante schenkingen aan de collectie worden toegevoegd. Het betreft een schitterende pentekening (bijna fotografisch) van de boerderij van dhr. J. Molenaar, Keerngouw 3 (huidige woonhuis van mw. A.M. Scheepmaker). Dit bedrijf bevond zich aan de achterzijde van het huidige pand. De mestvaalt naast de boerderij bevond zich achter Keerngouw 1. De bewoonster van laatstgenoemde woonhuis, mw. E. Pols (huisgenote van de bekende, in 2005 overleden Broeker 'Piet Ent') was de schenker van de pentekening.

Dhr. dr. J.W. Niemeijer schonk de Vereniging een doos met foto's van de uitvoering van "Een zomerztheid" ter gelegenheid van het 60-jarige bestaan van het Broeker fanfarecorps op 29 en 30 juli 1944 in een weiland achter de toenmalige OLS aan het Roomeinde. Van dhr. J.N. van der Blonk kregen we een foto met daarop (v.l.n.r.): staand de onderwijzers Brouwer, Schoemaker en Bleeksma; zittend de dames Donker en Tolk, genomen voor de toenmalige OLS aan het Roomeinde.

Dhr. F. Roskam, sinds december 2005 woonachtig in de Purmer, schonk twee oude potscherven, gevonden in de tijd dat hij in Broek woonde en werkte. Het betreft een grote grijze 14de eeuwse potscherf, uit het voormalige slootje bij de Spar van familie Posch (nu Grutterspad) en een oortje van een pot, gevonden in het weiland aan het Gouwtje. Dhr. en mw. J. Tromp uit Zuiderwoude schonken ons twee foto's van de school te Uitdam en een ansichtkaart van het Dee (vanaf de Kerkbrug) begin 20ste eeuw.

De erven van dhr. J. Veen (De Erven 36-38) gaven ons een doos met geschriften, waaronder: Het Reglement van de Onderlinge Brandverzekering in de gemeente Broek in Waterland, 1911-1916; Een boek met toegangsbewijzen 501-1000 voor de 'harddraverij te Broek in Waterland'; Een Huishoudelijk Reglement van de Coöperatieve Boerenleenbank te Broek in Waterland, 1925. Van mw. A. Drijver kregen we tenslotte een exemplaar van het familiespel "Blijf van mijn Broek", zoals uitgegeven in de periode vóór 1 januari 1991: tegen herindeling en inlijving bij de gemeente Waterland. Vanaf deze plaats nogmaals hartelijk dank aan alle voornoemde schenkers in 2006.

Tenslotte kan worden aangegeven dat er steeds meer voorwerpen en objecten op onze website te zien zijn, zodat een ieder die geïnteresseerd is hier van kan meegenieten. Wij adviseren u om met enige regelmaat naar de website (www.oudbroek.nl) te kijken, omdat deze voortdurend wordt verbeterd en uitgebreid, zie punt i) van 'Overige activiteiten'. Misschien brengt het u op een idee om de Vereniging met interessante objecten of geschriften over de geschiedenis van Broek in Waterland en/of omgeving te ondersteunen.

In de reeks Broeker Bijdragen verscheen 'Reisnotities uit 1823 door een Duitse predikant', opgesteld door dhr. dr. J.W. Niemeijer (nr. 52, december 2006).

Voorste gedeelte van Roomeinde 11-13 in de weekenden opengesteld voor publiek (waterland photo gallery)

Voor- en najaarslezing

- a) Voorjaarslezing: De algemene ledenvergadering van 20 april 2006 werd een gedenkwaardige donderdagavond, want na afloop van het formele gedeelte was het woord aan onze bijzondere Friese gastspreker. Hedman Bijlsma heeft 'bovenregionale' bekendheid gekregen als kenner van de schaatssportgeschiedenis en als groot verzamelaar van boeken over ijs- en winterpret.

Zijn inmiddels 668 verschillende edities (peildatum 27 maart 2007) in 28 verschillende vertalingen van het wereldberoemde kinderboek *'Hans Brinker and the Silver Skates'* (Mary Mapes Dodge, 1865) vormt de spil van zijn verzameling. Hij heeft uitvoerig onderzoek gedaan naar het waarheidsgehalte van de avonturen van Hans Brinker, mede omdat in het voorwoord (de 'Preface') staat dat de geschiedenis van Raff Brinker - de vader van Hans - *'strictly upon fact'* is. Daarbij werd overduidelijk dat de grotendeels verzonden verhalen zich afspelen in en om een bestaand dorpje, jawel: Broek in Waterland!

Onder de titel 'Broek in Waterland en het mysterie van Hans Brinker' deed Hedman op humoristische doch waarheidsgetrouwe wijze uit de doeken (cq. uit de boeken) hoe de verhalen over onze – internationaal zeer bekende – (fictieve) dorpsgenoot zich over de wereld hebben verspreid. De constatering dat Hans Brinker in het buitenland véél meer bekendheid geniet dan in 'zijn eigen land', stond daarbij centraal. Het (oorspronkelijk 347 pagina's tellende) boekwerk kan worden beschouwd als 'het ultieme schaatsboek' en 'het favoriete kinderboek' van met name Amerikanen, Fransen en Italianen. Hans Brinker wordt wereldwijd getypeerd als 'een van de bekendste Nederlanders aller tijden', naast Anne Frank, Rembrandt van Rijn en Vincent van Gogh. Internationaal genieten onze historische dorpsfiguren uit de glorie tijd van Broek in Waterland (Neeltje Pater, Cornelis Schoon, Harmen Bakker, etc.) dus veel minder bekendheid.

Het boekwerk van Mary Mapes Dodge bevat meerdere verhaallijnen en meerdere plots. Onder andere een schaatswedstrijd op het IJ en een meerdaagse schaatstocht, met routebeschrijving, beginnend en eindigend in Broek in Waterland. Met andere woorden: "Julie zijn je niet half bewust hoe onnoemelijk vaak de naam 'Broek' de wereld over gaat!" Het boek geeft zelfs aanwijzingen waar het huisje van vader Brinker moet hebben gestaan: aan de Broekermeerdijk nabij de poldermolen, 1 km ten zuiden van het dorp (= 'het huisje van de gek'). Een grappig detail is dat de 'Peter Spier' (Amerikaanse tekenaar van Hollandse komaf, vooral bekend van illustraties bij *'The cow who fell in the canal'*) rond 1958 werd gevraagd om een nieuwe versie van Hans Brinker van illustraties te voorzien. Ook deze Peter Spier was geboren aan de Broekermeerdijk, zoals te herkennen aan de tekeningen van het landschap van de betreffende koe 'Hendrika'. Hij moet blij verrast zijn geweest met de opdracht om zijn geboortestreek opnieuw in beeld te brengen.

Hedman geeft ook verklaringen waarom grotendeels verzonden verhalen van de gedeeltelijk verzonden personages zich afspelen in een – ons welbekend – daadwerkelijk bestaande omgeving. Mary Mapes Dodges vervlocht in haar verhalen allerlei historische feiten, die ze ondermeer haalde uit het boek *'The Rise of the Dutch Republic'* (1856). Daarnaast werd zij geïnspireerd door de verhalen van haar grootmoeder en door een Hollandse emigrantenfamilie Scharff, die bij haar in de buurt woonde (afkomstig uit Amsterdam). In die tijd teerde Broek in Waterland - zoals we allemaal weten – nog na op haar reputatie als 'toeristische attractie van properheid en rijkdom'. Het bijbehorende beeldmerk van windmolens, tulpen, klompen, kaas, etc. legde de basis voor 'Holland mania en alle bijbehorende clichés', zoals die tot op de dag van vandaag in stand worden gehouden. De setting van 'typisch Hollandse verhalen' in dat 'welbekende, typisch Hollandse dorpje' lag dan ook voor de hand.

Bij 'Hansje Brinker' denken de meeste Nederlanders echter alleen aan het zotte verhaal van een jongen die zijn vinger in de dijk stak om zijn vaderland te redden. Het betreft slechts een

‘zij-verhaaltje’ in het oorspronkelijke boek. Deze ongeveer drieëneenhalve pagina gaan niet eens over onze hoofdpersoon, maar vormt de weergave van een (in 1865 al lang bestaand) volksverhaal over de zoon van een sluiswachter nabij Spaarndam. Deze naamloze ‘little hero of Haarlem’ werd in een ballade door een Amerikaanse dichteres al redelijk snel na verschijning van het boek ‘Peter’ genoemd. Hij werd later wel eens gekscherend betiteld als ‘Peter Fingerindike’ en heeft zich in de loop der tijden steeds meer vereenzelvigd met Hans Brinker.

Als symbool van de eeuwig durende strijd tegen het water heeft het Nationaal Bureau Toerisme een standbeeld van Hans Brinker in Spaarndam geplaatst, onthuld door Prinses Margriet in 1950. Maar ook in Harlingen, Madurodam, Tacoma (in de staat Washington) en Holland (Michigan) staan standbeelden van ‘The Dutch Boy’. De vraag blijft wie hier is vereeuwigd: Hans of Peter?

Na afloop van de voorjaarslezing ontstond een levendige discussie of de vereniging Oud Broek onze wereldberoemde – fictieve – Broeker niet breder onder de aandacht zou moeten brengen. Hedman pleit niet voor het aantrekken van (massa) toerisme in navolging van Spaarndam, etc., door het plaatsen voor een standbeeld van Hans Brinker in het centrum van het dorp. Voor behoud van het ‘typisch Hollandse’ Waterlandse landschap zou het echter wenselijk zijn om Broek in Waterland en het omringende veenweidegebied meer (inter) nationale bekendheid te geven als het (schaats)decor van Hans Brinker. De vereniging Oud Broek zal komende jaren proberen om invulling te geven aan een opsomming van de feiten over de woon- en verblijfplaats van onze historische dorpsgenoot, met name voor nieuw foldermateriaal over het Waterlandse landschap. Het werkt nadrukkelijk tot de verbeelding als bezoekers kan worden verteld over de roemrijke geschiedenis van hartje Waterland op basis van haar illustere historische figuren: Neeltje Pater, Cornelis Schoon, Harmen Bakker, ... en vooral Hans Brinker!

- b) Najaarslezing: De najaarslezing 2006 (donderdagavond 5 oktober, i.s.m. ’t Nut) vormde een contrast met voorgenoemde ‘levendige’ voorjaarslezing 2006. Margreet Lenstra (o.a. secr. historisch genootschap Oud-Quadyck) heeft zich verdiept in de vraag hoe onze voorouders, door de eeuwen heen, zijn omgegaan met ‘de dood’. Haar bevindingen werden gepresenteerd in een – grotendeels chronologisch – beeldverhaal over ‘funeraire cultuur in Zaanstreek-Waterland vanaf de Middeleeuwen tot ongeveer 1965’.

Allereerst heeft zij ons laten zien dat er een toenemende belangstelling bestaat voor deze ‘funeraire cultuur’ in het algemeen en voor regionale dodencultuur in het bijzonder (musea en tentoonstellingen). Daarbij werd duidelijk gemaakt dat ‘dood en rouw’ vroeger nadrukkelijk onderdeel uitmaakten van het dagelijkse leven. Pas medio 20ste eeuw werd het ‘gewoonte’ om de bevolking niet voordurend te herinneren aan (dierbare) overledenen. Tegenwoordig stoppen we betreffende herinneringen, voorwerpen en symbolen veel meer weg dan voorheen. Maar juist doordat ‘(be)graven’ eeuwenlang onderdeel vormde van het dagelijkse leven is veel bekend over lokale gebruiken in de kerk en op het kerkhof. In steden, dorpen en op het platteland leidden verschillende doodsoorzaken (kindersterfte, epidemieën, kraamvrouwensterfte, ongelukken, brand, misdaad, etc.) tot oneindig veel lokale rituelen en tradities, zoals het sluiten of bedekken van ramen en het luiden van de klokken. In veel plaatsen was bijvoorbeeld sprake van speciale burenhulp, dodenmaal en rouwkleding, soms reisden bijzondere voorwerpen en/of symbolen

(schilderijen en spiegels) mee in de kist.

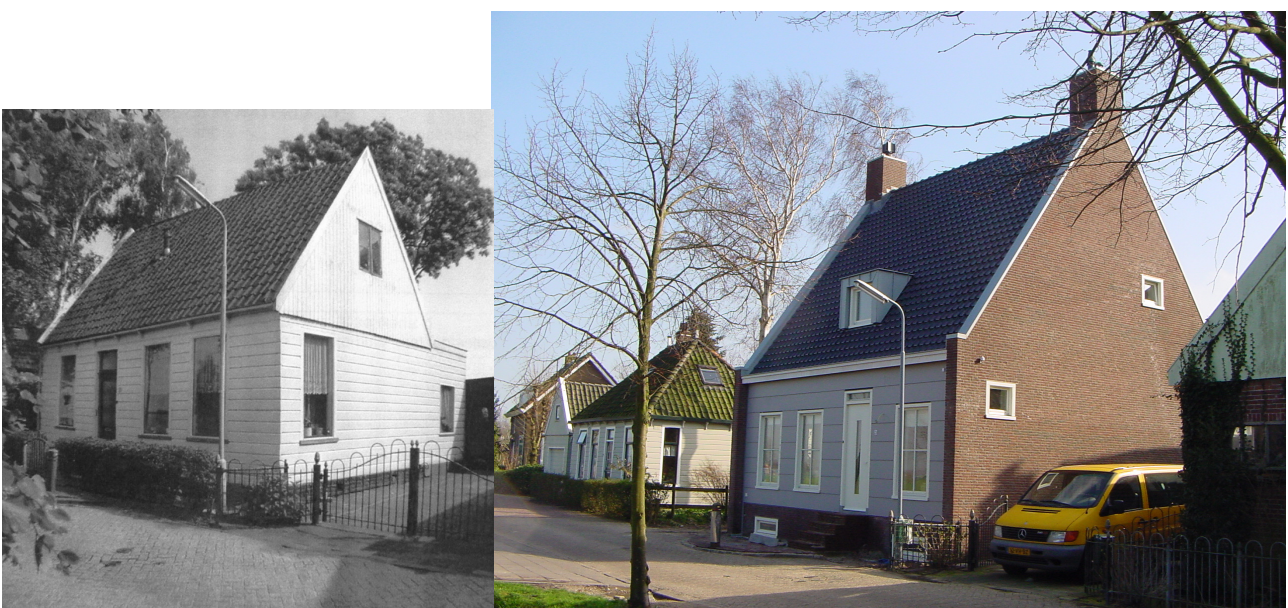
Na de pauze werden de verschillende vormen van bijgeloof besproken, gevolgd door een opsomming van graftekens en bijbehorende symboliek, zoals de welbekende lauwerkrans (eeuwig leven) en palmtak (overwinning op de dood). Van alle aspecten van dodencultuur Zaanstreek-Waterland werden lokale voorbeelden gepresenteerd. Opvallend veel voorbeelden betroffen tradities, rituelen, bijgeloof en/of symboliek uit Broek in Waterland, mede doordat dhr. Niemeijer heeft geholpen bij het onderzoek van mw. Lenstra.

Overige activiteiten

Voor behoud en herstel van het beschermd dorpsgezicht en de omgeving heeft de vereniging Oud Broek op velerlei wijzen geprobeerd voortgang te boeken op de ingeslagen weg van intensief contact met (beleids)medewerk(st)ers en bestuurders van de gemeente Waterland. Voor zover niet elders beschreven in dit jaarverslag volgt hieronder een selectie uit onze activiteiten in het afgelopen jaar.

c) Contact met de gemeente Waterland algemeen:

Een eerste uitwisseling van standpunten in 2006 betrof het perceel aan de Keerngouw 18, waarvoor plannen bestonden om het te splitsen en tot bouw van 2 woningen over te gaan. Dit in verband met de locatie, die grenst aan het beschermd dorpsgezicht, dan wel daarbinnen zou vallen na de voorgestelde uitbreiding van het beschermd dorpsgezicht. De gemeente bleek al te hebben besloten geen toestemming te verlenen voor splitsing en de bouw van twee woningen. Op de zienswijze van Oud Broek (en diverse anderen) ten aanzien van de bouwplannen voor de Veenderijvaart is uitspraak gedaan. De gemeente heeft na de uitspraak van de Bezwarencommissie haar beslissing herzien en ingetrokken. Dat betekende echter niet dat het plan niet door zou gaan, maar slechts dat de motivering anders zou worden onderbouwd en de vereiste onderzoeken volledig zouden worden uitgevoerd. Vervolgens verwachtte de gemeente alsnog tot dezelfde beslissing te komen.

Vergeleken met het oorspronkelijke houten woonhuis steekt de nieuwbouw van Molengouw 28 vèr uit boven de bebouwing in de directe omgeving

Op 19 oktober 2006 werd de raadsvergadering over het concept voorontwerp bestemmingsplan Broek gehouden in de Broeker kerk. Daarbij werd door de voorzitter van de Dorpsraad, dhr. J. Lok, mede namens Oud Broek ingesproken over het voorliggende conceptplan. Oud Broek was verheugd te constateren dat het voorstel voor uitbreiding van het beschermd dorpsgezicht door een meerderheid in de Raad werd ondersteund.

Eind 2006 werden er in korte tijd een serie aanvragen gedaan bij de gemeente voor het plaatsen van dakkapellen op monumenten binnen het beschermd dorpsgezicht. Normaliter zouden deze aanvragen direct zijn afgewezen, omdat zij niet passen binnen het vigerende bestemmingsplan (van 1973). In de aanloop naar een nieuw bestemmingsplan mag de gemeente echter vooruitlopen op dit nieuwe plan. Daardoor werden de aanvragen niet onmiddellijk naar de prullenbak verwezen, maar in behandeling genomen. Plaatsing van meerdere, grote dakkapellen per dakvlak zou een zware aantasting zijn van het dorpsgezicht, dat bij uitstek bekend staat om het grote aantal nog gave historische dakvlakken.

Oud Broek heeft bij de gemeente aangedrongen om zoveel mogelijk de gaafheid van ongeschonden dakvlakken in stand te houden. Monumentenzorg en CSDB deelden dit standpunt en met uitzondering van 1 minder opvallend geplaatste dakkapel zijn de aanvragen afgewezen.

Laatstgenoemde voorval vestigde echter opnieuw de aandacht op het komende bestemmingsplan, waarin de bescherming van het “Beschermd Dorpsgezicht” op andere wijze dan voorheen zal worden geregeld. Welstandsnota en – in geval het monumenten betreft – Monumentenzorg adviseren hierin wat kan en niet kan. Dat doen ze overigens uitstekend, maar het college van B&W heeft wèl de mogelijkheid om dit advies te negeren. Daarmee komt het aan op de standvastigheid van B&W en hun vertrouwen op de adviezen van CSDB én Monumentenzorg. Helaas is dit een zwakkere basis gebleken dan een juridisch hard Bestemmingsplan, zodat Oud Broek bij de gemeente aangedrongen heeft op het hard maken van de bescherming van ons “Beschermd dorpsgezicht”.

d) Groenvoorzieningen en gemeentelijk kapbeleid:

De gemeente heeft haar werkzaamheden aan een nieuwe Groenvisie voor Broek in Waterland vrijwel afgerond. Voordat deze in de raad wordt gebracht zullen de betreffende ambtenaren hun plan presenteren aan de Broeker bevolking, met name de vereniging Oud Broek en de Dorpsraad. Dit past binnen het streven van de gemeente naar meer betrokkenheid en acceptatie van de plaatselijke bevolking, hetgeen door Oud Broek bijzonder op prijs wordt gesteld.

Op het gebied van het Broeker ‘groen’ is het gelukkig vrij rustig geweest het afgelopen jaar. Wat we hebben gezien is het verdwijnen van: een kastanje langs de N247 (dood door uitdroging, waarschijnlijk ook bloederziekte); een es bij Leeteinde 8 (aangetast door zwam); een oude, monumentale rode beuk aan De Erven 5 (was inmiddels dood a.g.v. reuzenzwam); een grote populier achter het Pannenkoekenhuis (reden van kap onbekend). In 2007 zal nog een grote wilg linksachter bij begraafplaats volgen wegens watermerkziekte.

e) Historisch verantwoorde lantaarnpalen:

Zoals aangegeven onder punt 6 van de jaarvergadering (dd. 20 april 2006) heeft de Vereniging Oud Broek een ‘Werkgroep Broeker Straatverlichting’ in het leven geroepen. Dit met als

doelstelling: ‘voor elkaar krijgen van passende lantaarnpalen en armaturen in de historische dorpskom van Broek in Waterland, in overleg met het gemeentebestuur en waar nodig door middel van (ludieke) acties’. Het gezelschap heeft zich in 2006 verdiept in de (on)mogelijkheden van historiserende dorpsverlichting en is tot een advies gekomen. Op basis daarvan heeft de Vereniging op 1 december 2006 een uitvoerige brief aan B&W van de gemeente Waterland gestuurd. Hiermee werd het gemeentebestuur deelgenoot gemaakt van de opgedane kennis en werd een voorstel gedaan om te komen tot straatverlichting in overeenstemming met de grote cultuurhistorische waarden van Broek in Waterland. In essentie brengt deze brief zes punten onder de aandacht van het gemeentebestuur.

1. De huidige openbare verlichting vormt de voornaamste smet op het (inter)nationaal hoog gewaardeerde beschermd dorpsgezicht in het hart van Waterland.
2. Uit gesprekken met bewoners en bezoekers van Broek in Waterland, met name tijdens de Oud-Hollandse markt van de Broeker feestweek, blijkt dat 99% de mening is toegedaan dat de prachtige historische dorpskom niet mag worden opgezaald met een moderne straatverlichting.
3. Buiten de gemeente Waterland is er geen enkele andere historische stad- of dorpskern te vinden waar de openbare ruimte wordt ontsierd met dergelijke dissonant vormgegeven lantaarnpalen.
4. Alle regionale en landelijke cultuurhistorische instanties benadrukken dat het de (morele) verantwoordelijkheid van de gemeente is om passende straatverlichting te realiseren in beschermde stads- en dorpsgezichten.
5. Het wordt als onrechtvaardig ervaren dat de Broeker bevolking alles in het werk stelt cq. moet stellen om het rijke culturele erfgoed zo goed mogelijk te bewaren, te onderhouden en te herstellen, terwijl het gemeentebestuur klaarblijkelijk geen vergelijkbare inspanning hoeft te leveren. (Plaatsing van openbare verlichting zonder overleg en/of vergunning.)
6. Als de gemeente werkelijk van goede wil is om een passende straatverlichting in Broek in Waterland te realiseren zijn hiervoor ook financiële mogelijkheden (bijvoorbeeld via Stichting Nationaal Restauratiefonds).

Links: Oude koperen lantaarn op oorspronkelijke ‘Geertje Pols lantaarnpaal (1786)’ in privé tuin bij Havenrak 1. Rechts: Nieuwe koperen lantaarn op replica lantaarnpaal Kerkplein van de gemeente Waterland.

In de laatste alinea van de brief werd aan B&W van de gemeente Waterland gevraagd om op korte termijn aan te geven: *'of het gemeentebestuur het besluit van 20 december 2005 in heroverweging wil nemen, of het gemeentebestuur zich met onze zienswijze kan verenigen en of het gemeentebestuur bereid is werk te maken van de beoogde passende historiserende straatverlichting in de historische dorpskom van Broek in Waterland'*. Bij opstellen van dit jaarverslag (medio april 2007) had B&W nog geen antwoord gegeven op de voornoemde drie vragen en zich enkel verscholen achter 'een gebrekkige financiële positie'. In 2007 zullen de vereniging Oud Broek en de Werkgroep Broeker Straatverlichting zich dan ook blijven inspannen om één van de mooiste en bekendste beschermde dorpsgezichten van Nederland in al z'n glorie te behouden en te versterken, door 'lantaarnpalen en armaturen met de waardigheid van het monumentale dorp op de politieke en bestuurlijke agenda van de gemeente te krijgen en te houden'.

- f) Oud-Hollandse markt en Open Monumentendag 2006: De vereniging Oud Broek had – evenals voorgaande jaren – een stand op de jaarlijkse Oud-Hollandse markt (zaterdag 12 augustus 2006). Dit jaar stonden we midden op het Kerkplein en was het grootste deel van de kraam gevuld met omvangrijke foto's van verschillende typen lantaarnpalen en armaturen. We hebben de druk bezochte markt hoofdzakelijk gebruikt om een gefundeerde en breed gedragen mening te vormen over 'passende straatverlichting in de historische dorpskom van Broek in Waterland', zie voorgaande punt e).

Gedurende de markt werd kort van gedachten gewisseld met in totaal 458 personen. Al deze personen waren bereid hun handtekening te zetten onder de petitie voor passende lantaarnpalen. Als meer tijd en mankracht was besteed aan het voeren van gesprekken met passanten had dit aantal handtekeningen gemakkelijk kunnen worden verdubbeld of zelfs verdrievoudigd. Er was niet één bezoeker van de Broeker markt die zich kon verenigen met de herplaatsing van het eenvoudige type lantaarn, welke er nu staan en/of welke er voor de toekomst zijn voorzien in het beheerplan van de gemeente Waterland

Uiteraard werden er ook weer een aantal vogelvluchtkaarten, (bundels) Broeker Bijdragen en reproducties van historische Waterlandse prenten verkocht. Het betreft één passe-partout met twee etsen, – Broek in Waterland, resp. Kerk Zuiderwoude – door A. Zeeman, 1732 (in Claas Bruin, Noordhollandsche Arkadia) en een ingekleurde steendruk van 'Kerk te Broek', circa 1840 (uit 'Souvenirs de la Hollande', van Frans Buffa en Zonen te Amsterdam). Beide zijn gedrukt in een beperkte oplage van 50 stuks en van beide zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar bij Laan 22 (tel. 4038303), zie achterzijde omslag.

In verband met de grootse viering van het 40 jarig jubileum in 2005 en de sterk teruglopende bezoekersaantallen tijdens Open Monumentendagen heeft de vereniging Oud Broek er voor gekozen geen invulling te geven aan 20ste Open Monumentendag met als thema: Feest. We kregen ook niet de indruk dat onze traditionele activiteiten en rondleidingen op de tweede zaterdag van september node werden gemist. Begin september zijn er vele andere activiteiten in de regio en buurtbewoners bezoeken de monumentale panden op andere wijze. Wel hebben we besloten invulling te geven aan de 21ste Open Monumentendag op zaterdag 8 september 2007. Wij zullen dat echter anders aanpakken dan u van ons gewend bent, in samenwerking met Het Broekerhuis!

- g) Rondleidingen: Steeds vaker begeleidt de vereniging Oud Broek een rondleiding door het beschermd dorpsgezicht met bezoek aan één of meer monumentale panden. In 2006 totaal 14 keer, voornamelijk als programma onderdeel van trouwerijen in het Broekerhuis. De gasten worden 1 à 2 uur rondgeleid, zodat het bruidspaar de kans krijgt zich op te frissen voor een avondprogramma of om een ongestoorde trouwreportage te maken. Afhankelijk van de grootte van het gezelschap worden 1, 2 of 3 gidsen van Oud Broek ingezet (€ 25,-- per gids per uur en max. 20 personen per gids). Een deel van de opbrengst is voor Oud Broek en daarmee in toenemende mate een inkomstenbron voor de Vereniging, zie: *'Overzicht van baten en lasten over het jaar 2006'*.
- h) Verhalend deurkalf Laan 38: Een bijzonder moment was de onthulling van de replica van een verhalend deurkalf boven de dooddeur van Laan 38 op zaterdagmiddag 2 december 2006, door Burgemeester mr. E.J. Jongmans. In het bijzijn van de lokale pers gaven de eigenaren (dhr. en mw. Lof) een korte toelichting op het bijzonder gedetailleerde houtsnijwerk, als ornament uit de glorie tijd van Broek in Waterland (zie Broeker Bijdragen, nr. 38, mei 1997). Het origineel is al meer dan veertig jaar spoorloos, maar er zijn gelukkig enkele oude foto's van het object. Op basis daarvan heeft houtsnijder dhr. E. van Roden van Atelier Reudenroos de deurkalf met grote precisie nagemaakt. Alleen het jaartal 1659 werd vervangen door 1642 (bouwjaar van Laan 38/42).

Uit dankbaarheid voor het terugbrengen van een vooraanstaand element uit de rijke Broeker cultuurhistorie heeft de voorzitter van Vereniging Oud Broek, dhr. F.H. Kesselaar, vervolgens een toelichtend bordje naast de dooddeur van Laan 38 geschroefd. Op deze wijze kunnen passanten zich een indruk vormen van de allegorische voorstelling. Het geschonken bordje geeft een samenvatting van onderstaande toelichting op dit uit eikenhout gesneden

beeldverhaal:

Linksboven (= de rechterkant ofwel 'goede' zijde) de hand van God, die de profeet Elia in zijn zegekar (strijdwagen) toelaat in de hemel. Linksonder de Ark des Verbonds (kist waarin de Wetten van Mozes - de 10 Geboden - werden bewaard), geflankeerd door een Cherubijn. Op de kist staat een slang (Ouroboros), die in zijn staart bijt (symbool van het eeuwige leven). Verder in de slangencirkel de Ark van Noach om de betekenis van de kist te benadrukken (het overleven in rampspoed door de hand van God).

Iets meer naar het midden een dame met een zuil. Dit is Constantia, de maagd van de standvastigheid. De zuil symboliseert natuurlijk stabiliteit. Weer meer naar het midden Christus met het kruis en enkele zogenaamde passie werktuigen.

Centraal in het midden staat de klassiek uitgedoste christelijke ridder afgebeeld, die de kant op rijdt van het 'goede'. Als hij standvastig is in het Evangelie van Jezus Christus, de Wetten van Mozes en het woord van de profeet Elia, dan zal hij voorbestemd zijn voor de hemel, ofwel het eeuwige leven in het hiernamaals.

Rechts van het midden (= de linkerkant ofwel 'duistere' zijde) staat de duivel (een Satyr met bokkepoten), die giftige pijlen des verderfs afschiet, waartegen de ridder zich verweert met een schild. Daarnaast staat een dame met Scepter en Rijksappel, het symbool van het wereldse streven naar welvaart en rijkdom.

Geheel rechtsonder een Cherubijntje met een doodskop en een doodskist, die weinig toelichting behoeven. Rechtsboven een vervaarlijke vissenkop met scherpe tanden. Het is Leviathan, het vervaarlijke monster beeldt de hellemuil uit. Walmen en vuur komen uit zijn muil.

Aannemelijk is dat de oorspronkelijke opdrachtgever van het houtsnijwerk zichzelf voorstelt als de christelijke ruiter in het midden. Hij laat zien dat hij voorbeeldig leeft en een voorbeeld is voor zijn dorpsgenoten. De boodschap van het gehele tafereel is daarmee: *door christelijke standvastigheid en*

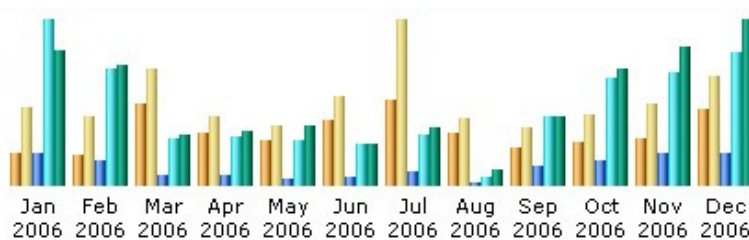

weerstand tegen het kwaad en de wereldse verlokkingen bereikt de mens het eeuwig leven (zo niet belandt men in de hel).

- i) Website: www.oudbroek.nl: De website is gedurende enkele weken uit de lucht geweest als gevolg van een geslaagde hack-poging van waarschijnlijk Oost-Europese hackers, die een (bekende) zwakte van de onderliggende website-technologie hadden geëxploiteerd. De hack gebeurde tijdens de ziekte van de website beheerder en werd daarom pas laat opgemerkt en gerepareerd. Een upgrade naar een nieuwe versie van de website technologie (Joomla) loste het probleem op en maakte de website robuuster.

Daarna werden er diverse uitbreidingen gepleegd op de eerste fase website. Nieuwe content werd toegevoegd op verschillende onderwerpen, de collectie met stip bovenaan. Daar werden in verschillende categorieën inhoud toegevoegd, vooral beeldmateriaal. Onder andere foto's van collectie-items gemaakt door dhr. O. Klijn en scans van oude ansichtkaarten.

Interessant is om te zien hoe vaak de website wordt bezocht en door wie. De webprovider heeft prachtige programma's die in detail bijhouden hoe vaak de website wordt benaderd, op welke dagen en uren, van waar de aanvragen komen, welke informatie wordt gezocht of opgehaald etc. Het gaat te ver om daar diep op in te gaan, maar enkele gegevens willen we u niet onthouden: In de eerste plaats het aantal bezoeken over het afgelopen jaar:

Month	Unique visitors	Number of visits	Pages	Hits	Bandwidth
Jan 2006	88	218	3923	20625	141.37 MB
Feb 2006	86	191	3012	14462	126.86 MB
Mar 2006	229	326	1337	5833	52.83 MB
Apr 2006	146	192	1319	6068	56.54 MB
May 2006	124	165	844	5553	62.48 MB
Jun 2006	180	248	1145	5138	44.34 MB
Jul 2006	240	460	1749	6247	61.27 MB
Aug 2006	147	184	416	1142	16.95 MB
Sep 2006	106	162	2447	8704	72.82 MB
Oct 2006	122	195	3164	13442	122.09 MB
Nov 2006	131	226	3917	14116	146.62 MB
Dec 2006	210	304	4084	16693	173.78 MB
Total	1809	2871	27357	118023	1.05 GB

Daarnaast de landen van waaruit de bezoekers komen:

Countries (Top 25) - Full list				
Countries		Pages	Hits	Bandwidth
 United States	us	14858	64165	544.65 MB
 Netherlands	nl	10115	45531	441.70 MB
 European Union	eu	912	4631	36.99 MB
 Belgium	be	320	1620	33.82 MB
 Unknown	ip	248	248	4.92 MB
 Poland	pl	236	236	46.00 KB
 Germany	de	158	158	1.18 MB
 Canada	ca	76	272	3.88 MB
 Denmark	dk	41	155	1.96 MB
 Great Britain	gb	35	232	1.59 MB

Meer uit Amerika dan uit Nederland?! Heel verrassend, maar ... er wonen heel veel nazaten van Broekers in Amerika en Broek in Waterland is ook daar goed bekend! De website wordt toch vooral bezocht door bezoekers met specifieke historische vragen, of het nu gaat om de zoektocht naar familie (genealogie) of specifieke objecten of geschriften. Veel vragen die aan de website beheerder worden gesteld hebben deze achtergrond. Een van de website bezoekers uit Nijkerk werd zelfs lid van de Vereniging. Bij een aantal (collectie-)items wordt aangegeven hoe vaak ze benaderd zijn (hits), en dat geeft ook een aardig beeld.

Nieuwe plannen:

Een thematische presentatie van onderwerpen. Een beetje in de sfeer van de collectie-thema's, met een indeling op onderwerpen, zoals: Het Havenrak van 1900-2000 in foto's, boerderijen in Broek, etc. Er bestaat een wens om meer actualiteit op de website te presenteren. Dat vereist echter dat er schrijvers zijn die met enige regelmaat berichten produceren. Aangezien we niet gewend waren dat te doen – meestal werd niet meer dan 2-3 keer per jaar informatie aan de leden gestuurd - moet het bestuur zich meer gaan instellen op het regelmatig verzamelen van informatie. Een voorzichtige start met de publicatie van actuele informatie is gemaakt met het publiceren van nieuws in de Broeker Gemeenschap.

Daarnaast: Een echte beeldbank, met scans en foto's en een beschrijving van de beelden. De technologie is er al, de vulling met beelden (het proces van scannen, beschrijven, plaatsen) is waar het om gaat. Als er iemand interesse heeft om hierbij te helpen: Meld u aan! (oudbroek@oudbroek.nl).

Ook is het een wens om oude Jaarverslagen te scannen en naar document formaat (bijv. Word) terug te converteren (de typemachine, schaar en lijm bepaalden vroeger het opmaakproces). De jaarverslagen geven elk jaar een beeld van de actuele zaken die spelen in het dorp en registreren de veranderingen in het dorpsbeeld, zodat er een prachtig historisch perspectief ontstaat.

Intermezzo: De geschiedenis van de B.B.C. (1926-1928)

Het eerste geschenk dat de in 1965 gestarte Vereniging Oud Broek in Waterland voor haar collectie mocht ontvangen uit handen van de toenmalige burgemeester H.G.M. te Boekhorst, was een dossier met notulen, aantekeningen en offertes van de Broeker Boomen Commissie. Het dossier ging vergezeld van een som geld, ter waarde van ongeveer fl 200,- (maar daarover later). Wat was die Broeker Boomen Commissie (verder: B.B.C.), waarom werd die in het

leven geroepen, wat was haar missie en hoe realiseerde zij haar doelen?

Het geboomte van Broek, zijn roem en sieraad!

Wie kent niet de beelden van Broek, zoals getoond op foto's en ansichtkaarten van rond het jaar 1900, de "knusse huisjes verscholen in een nestje van groen", waarbij de straten schuilgaan onder een dicht bladerdek? Oude foto's van o.a. Dorpsstraat, Havenrak en De Kant (Roomeinde - Leeteinde) tonen dichte bomenrijen langs de bestrating. Broek was destijds een groene oase in het overigens kale weidelandschap. Een dichter uit de 19^e eeuw zegt bij het naderen van Broek daarover:

"Een woud, waarin een dorp zicht hult, Vertoont zich in't verschiet".

**Havenrak rond
± 1900**

Waarom dan een Boomen Commissie?

Twee gebeurtenissen uit het verleden hebben hiervoor de basis gelegd: Als eerste de overstromingsramp van 1916, waarbij de Waterlandse dijken het begaven. Broek kwam een paar maanden onder water te staan, zout water wel te verstaan. Want de afsluitdijk bestond nog

niet en het IJsselmeer was nog Zuiderzee! Heel veel bomen hebben de maanden dat hun wortels in het zoute water stonden, niet overleefd. In de jaren na 1916

moesten vele bomen worden gerooid.

Havenrak in 1916 tijdens de watersnood

Als tweede kwam daar de iepenziekte bij die het forse iepenbestand in en rond Broek decimeerde. Broek werd binnen enkele jaren “zo kaal als een kikker” [citaat B.B.C.]

*Havenrak ± 1925,
na de watersnood
en iepenziekte.*

De B.B.C. werd opgericht op 6 maart 1926 met het doel om het bomenbestand in de gemeente Broek in Waterland in zijn oude luister te herstellen. Initiatiefnemer (en voorzitter) was dokter P.T.J. Parrée, die voor zijn plan steun zocht bij de notabelen van het dorp. Het betrof ondermeer burgemeester P.J. Peereboom, die graag een rol als erevoorzitter accepteerde, en de bekende gemeentesecretaris W. van Engelenburg, die secretaris van de B.B.C. werd. Samen met penningmeesteres Mej. Rems en de heer E.H. Stöve vormden zij het dagelijks bestuur van de commissie, die in totaal 11 leden had.

De B.B.C. stelde zich tot doel “de wegen rondom Broek zoveel mogelijk met boomen te beplanten, om op die wijze het landelijk schoon van onze omgeving te bevorderen en de aantrekkelijkheid van Broek te vergroten”. De B.B.C. richtte zich vooral op de randen van het dorp, omdat gemeentebestuur en kerkbestuur al het nodige hadden aangeplant *binnen* de oude kern. De gemeente wilde graag haar steun verlenen aan dit initiatief, maar kon niet de financiën opbrengen die voor het realiseren van dit plan benodigd waren.

De B.B.C gaat van start!

Op 8 maart 1926 vindt de eerste vergadering van de B.B.C. plaats, waarbij er zeer voortvarend van start wordt gegaan: Als eerste wordt vastgesteld welke wegen voor beplanting in aanmerking zouden komen en welke boomsoorten daarvoor geschikt zouden zijn. Er zal een plantcommissie worden geïnstalleerd die toeziet op het planten der bomen; ook de jeugd wordt betrokken bij het project, met als doel om de nieuwe aanplant te beschermen. Natuurlijk moet eerst toestemming voor de beplantingen worden gevraagd van de grondeigenaren, zoals de gemeente, de "Banne Broek" en de Woningbouwvereniging Meerveld, die hiervoor zullen worden benaderd. De geplante bomen zullen worden overgedragen aan het gemeentebestuur, dat voor toekomstig onderhoud zorg zal dragen.

Besloten wordt om een proef te nemen met de aanplant van kastanjes en esdoorns langs de Wagenweg (Wagengouw), waarvoor per direct 130 bomen zullen worden besteld. Deze bomen worden kort daarna, op 24 maart 1926 geplant langs Wagenweg en Galggouw door de leerlingen van de 2 hoogste klassen der school - tegen enkele versnaperingen.

Fondsenwerving

Verschillende personen en groepen hebben al tientallen bomen beschikbaar gesteld, maar de Commissie stelt voor om daarnaast door middel van een loterij geld in te zamelen.

Deze loterij trekt veel aandacht in dorp en omgeving. Jonge dames doen de verkoop van loten in het dorp, daarbuiten worden loten (met 5 cent provisie) verkocht door winkeliers en handelaren. Een lot kost slechts fl 1,- waarbij men allerlei “luxe artikelen” kan winnen die een goede plaats zouden vinden in het huishouden uit die tijd, zoals wandbord, tafeltje, ligstoel, paraplu, fietsbel, biscuitdoos, pijpenrek, fietsreflector, servies, bonbonnière, kapstok met mat, etc. Vooral dankzij de inzet van Mej. Rems worden alle 1000 loten verkocht!

De loterij en de soiree die door de vereniging Tracht wordt georganiseerd, vinden plaats op 29 mei 1926 en trekken massaal publiek. Er is een uitgebreid programma met diverse activiteiten, zoals: het wegen der aanwezigen, een rondlopende waarzegger, een raadselman, dubbeltjesdansen, de boerenrondte, etc. Ook voor muziek (o.a. dhr Parrée aan de piano) en zang is gezorgd. De loterij en soiree werden als zeer geslaagd beschouwd, en brachten – na aftrek van kosten – fl 655,- op. Naast de loterij worden fondsen geworven bij het Plaatselijk Belang, het departement Broek in Waterland, het Burgernut, de vereniging Tracht en de Zeevarenden Beurs, het verzekeringsfonds voor zeelieden.

Uitvoering van de geplande werkzaamheden

Met de zo verkregen fondsen kan de commissie aan de slag! Het plan ontstaat om niet alleen de verloren gegane bomen binnen het dorp te herplanten, maar de beplanting ook uit te breiden naar straten en wegen die daarvóór niet geflankeerd werden door bomenrijen, als eerste de

Kruisweg, de Middenweg van de Broekermeer, de Keerngouw en Overlekerouw. De Heidemij wordt gevraagd te adviseren inzake geschikte boomsoorten.

Na de zomer, in oktober 1926, is het advies van Heidemij binnen en er wordt begonnen met beplanting. De proefbepanting van bomen aan de Wagenweg was niet succesvol gebleken en de dode bomen moeten worden vervangen: Er komen wilgen i.p.v. kastanjes (67x) en esdoorns worden vervangen door dito (10x). Ook op de "Galgengouw" was de beplanting niet goed aangeslagen als gevolg van de hoge waterstand. Herbeplanting (met wilgen en populieren) moet echter nog even wachten, in verband met verbreding van de weg. De Kruisweg in de Broekermeer zal beplant worden met een dubbele rij Amerikaanse essen (160x) - vandaar de huidige naam Essenlaantje. Op de Keerngouw en de Overlekerouw komen 400 wilgen op een traject van 1575 meter. Op de "weg naar de Noordmeer" (nu: Noordmeerweg) worden iepen geplant die afkomstig zijn van het Havenrak, waar ze te dicht op elkaar waren geplaatst. Het arbeidsloon voor het planten zal worden betaald door de gemeente in het kader van de werkverschaffing.

De laatste notulen uit het dossier van de B.B.C. zijn gedateerd 7 maart 1928. Er wordt melding gemaakt van beschadigingen aan het jonge groen, aangebracht door de jeugd en door geiten, onder andere op de Wagengouw, maar ook op Keerngouw en Buitenweereouw. Voor deze 2 wegen worden nog eens 1000 witte elzen, 25 vogelkers en 25 lijsterbes besteld en aangeplant, na bemesting met kalk en kali. Bij het beplanten van de Keerngouw is rekening gehouden met het gebruik van het "Oud Meivuur" op het Breed (deel van de Keerngouw), waar op 1 mei traditioneel het vuur werd ontstoken (Zie Broeker Bijdragen, nr. 48).

De B.B.C. plantte overigens niet alleen bomen, er werden ook bankjes geplaatst, waarop de vermoeide wandelaars konden uitrusten. Na alle werkzaamheden van de Commissie blijkt er (in 1928) nog ruim fl 300,- over te zijn.

Het dossier van de B.B.C. eindigt hier; het is waarschijnlijk incompleet en laat daarom slechts fragmenten zien van de verrichte daden. In een terugblik van dhr. W. van Engelenburg in 1929 wordt gemeld dat plantsoenen op Laan en Havenrak zich voorspoedig ontwikkelen en een "lust voor de oogen" zijn. Elders heeft de jonge aanplant een weinig geleden van weer en wind, maar meer nog van vernielzucht van de plaatselijke jeugd. Maar bovenal van de iepenziekte die niet alleen oudere iepen, maar ook de jonge aanplant aantast. Zelfs de oude iep bij het raadhuis, die de overstroming van 1825 nog had overleefd, legde het loodje. Er blijft in Broek vrijwel geen iep meer over.

Het geld dat overbleef na de succesvolle herbeplantingsactiviteiten bleef vele jaren in de Commissie, totdat het restant, tezamen met het genoemde dossier werd overgedragen aan de in 1965 opgerichte Vereniging Oud Broek in Waterland. Deze bracht de verkregen gelden onder in het Bomenfonds van de vereniging Oud Broek, dat vandaag nog steeds bestaat en beschikbaar is voor aanplant en/of onderhoud van (particuliere) bomen!

Tot slot

Het resultaat van de Broeker Boomen Commissie is op enkele plaatsen nog steeds zichtbaar, maar tijd, groeiomstandigheden en "voortgang" in het algemeen hebben het effect ervan geërodeerd. Daarom tot besluit een gedicht dat de B.B.C. opnam in haar campagne voor de

werving van fondsen, vrij naar Vadertje Cats:

*Wie prijst er ooit een mensch die oude boomen velt,
en in derzelfder plaats geen nieuwe weder stelt?
Want hadden eertijds toch onz' vaad'ren niet geplant,
Mooi Broek zou leelijk zijn en vlak en kaal het land!
Dat dus een ieder streef ons dorp met groen te sieren,
en ieder weer wat geef voor aanplant populieren,
kastanjes, linden, iep! Dat ieder vlijtig plant,
en Broek zal blijven steeds een heerlijk lustwarand!*

Commissie Stads- en Dorpsbeheer

De taak van de Commissie Stads- en Dorpsbeheer (cie. SDB) is: Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Waterland te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet en over de gemeentelijke monumentenzorg in het algemeen. Daarnaast verzorgt de commissie desgevraagd adviezen over de toepassing van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in de aangewezen stads- en dorpsgezichten.

De cie. SDB bestaat uit een voorzitter, een secretaris en negen leden. Drie van de leden worden door de gemeente benoemd op voordracht van de oudheidkundige verenigingen. Zoals aangegeven in het Jaarverslag 2005, neemt dhr. ir. Sjef Kwakman vanaf 2006 namens de vereniging Oud Broek deel aan deze commissie. In zijn eerste jaar als vertegenwoordiger in de cie. SDB werd geadviseerd over de Nota van Wijzigingen Voorontwerp Bestemmingsplan Broek in Waterland, Straatmeubilair in het algemeen en de Procedure voor een Principeverzoek. Daarnaast passeerden onderstaande (alfabetisch gerangschikte) plannen binnen het beschermd dorpsgezicht van Broek in Waterland en directe omgeving de revue. Een nadere toelichting op de betreffende adviezen van de cie. SDB vindt u in een aparte Bijlage achterin dit jaarverslag.

Burg. Paulplantsoen:	Bespreken tweetal schuren.
Eilandweg 3:	Aanvraag subsidie voor herstel dak.
De Erven 5:	Uitbreiden woonhuismonument.
Laan 1-3:	Verbouw voormalige brandweergarage tot tijdelijke tandartsenpraktijk.
Laan 6:	Oprichten van een bijgebouw.
Laan 6:	Plaatsen van een tweetal dakkapellen in zijgevels.
Laan 38:	Aanvraag cosmeticsubsidie plaatsing deurkalf.
Havenrak 5:	Plaatsen van dakkapellen op rijksmonument.
Keerngouw 18:	Kappen van een es.
Kerkplein 6:	Keuken aanleg in rijksmonument.
Molengouw 1:	Geheel vergroten van de zolderverdieping van een woonhuis.
Molengouw 11:	Wijzigen voorgevel.
Molengouw 28:	Oprichten woonhuis.
Molengouw 36:	Maken van een doorgang op de eerste verdieping tussen de kappen.
Nieuwland 32:	Plaatsen van hekwerk rondom schoolgebouw.
Nieuwland 37:	Finale toetsing.
Roomeinde 29-35:	Beoordeling nieuwe kleuren voor woonhuismonument.
Roomeinde 12:	Verbouwen woonhuismonument.
Stokpaardje:	Kappen 34 bomen; verzoek om bekrachtiging advies.
Wagengouw 1:	Geheel vernieuwen van een bijgebouw.
Wagengouw 4:	Schilderen deel van een woonhuis in Broeker grijs.
Woudweren 6:	Plaatsen van een bijgebouw bij ark.
Zuideinde 24a:	Beoordelen terras.
Zuideinde 24b:	Wijzigen gevel schuur.

Veranderingen in het dorpsbeeld

In de afgelopen drie jaar hebben zich geen grootschalige restauraties in het beschermd dorpsgezicht voorgedaan. Een beschrijving van veranderingen in het dorpsbeeld bleef in 2003, 2004 en 2005 grotendeels beperkt tot kleinschalige aanpassingen en kritische kanttekeningen bij de modernisering van woonhuizen. In 2006 was nadrukkelijk sprake van onderhoud en herstel van het beschermd dorpsgezicht, maar (afgezien van een té groot woonhuis op Molengouw 28) heeft het afgelopen jaar – gelukkig – geen twijfelachtige modernisering plaatsgevonden.

In de opsomming van de cie. CSD wordt de Laan drie keer genoemd, maar verbouwing van de voormalige brandweergarage (Laan 1-3) tot tijdelijke tandartsenpraktijk B.M.H. Bloemers en oprichting van een bijgebouw cq. plaatsing van twee dakkapellen in zijgevels van Laan 6 zijn vanaf de straat nauwelijks zichtbaar. Het aanbrengen van een replica van een verhalend deurkalf uit 1642 boven de dooddeur van Laan 38 heeft weliswaar met grote cultuurhistorische betekenis (zie punt h) van *'Overige activiteiten'*), maar is slechts een kleine verandering in het dorpsbeeld. Het kappen van de monumentale kastanjeboom in de voortuin van Laan 20 markeert daarentegen de voornaamste verandering in het beschermd dorpsgezicht van 2006. Deze beeldbepalende kastanje leed aan de bloedingsziekte (*Zie Jaarverslag 2005, onder punt d) van 'Overige activiteiten'*). In de zomer van 2006 vormde de zuidwesthoek van de Laan een opvallend kale plek, maar begin 2007 werd invulling gegeven aan vervangende jonge aanplant (te weten: twee knotlinden). Bovendien werd het woonhuis Laan 20 het afgelopen jaar van binnen en van buiten grondig vernieuwd. Met de kleinschalige versieringen (onder andere kleurgebruik en dakgoten) voegt het pand zich nu beter in zijn monumentale omgeving.

Een ander pand waar kleurgebruik in 2006 bepalend is geweest voor verandering in het dorpsbeeld is het 'Zuiderwouder Groen' van Roomeinde 29-35. En iets verderop (Roomeinde 11-13) wordt sinds de zomer van 2006, met behulp van een sierlijk bordje aan de gevel, duidelijk gemaakt dat het voorste gedeelte in de weekenden is opgesteld voor publiek. Onder de naam Waterland Gallery verzorgt Olaf Klijn wisselende exposities in zijn monumentale woonruimten. Deze expositieruimte vormt absoluut een aanwinst voor het beschermd dorpsgezicht. Door het creëren van een etalage geldt hetzelfde voor het atelier van Elly Koot, Eilandweg 5a.

Maar medio 2006 ontstond wel enige opschudding over het nieuwe, opvallend blauwe, uithangbord van de 'Regiobank' aan de gevel van OBM-verzekeringen, Parallelweg 1.

Is het uithangbord van 'Regiobank' Parallelweg 1 niet iets té opvallend?

Een positieve geste van Openbare Werken gemeente Waterland is de nieuwe koperen kroonlantaarn op de hardstenen lantaarnpaal hoek Kerkplein / Havenrak, alsmede het herstel en – opnieuw – wit schilderen van de resterende twee houten bruggetjes (zogenaamde ‘zijltjes’) van Roomeinde respectievelijk De Erven.

Ten aanzien van eerstgenoemde kan tevens worden vermeld dat de vroeg 19de eeuwse kadewand van het zeer oude verbindingsslootje is gerestaureerd, zie Broeker Bijdragen ‘Over zijlen en schoeiingen’ (Nr. 27, juli 1985, blz. 203). De granieten plaat, die de kadewand afdekte, alsmede een stukje kademuur was weggedrukt door de wortels van de kastanjeboom in de tuin van familie Th. P. J. Kwakman (Roomeinde).

Herstelde openbare ruimte: ‘zijltje’ en ‘kademuur’ Roomeinde.

Weliswaar geen deurkalf, maar nieuw symbolisch houten ornament boven de deur van Kerkplein 9, zoals aangebracht in 2006.

In de boog boven de deur van Kerkplein 9 werden houten ornamenten aangebracht en voorzien van de tekst ‘De Gekroonde Tekkel’. Het geheel heeft symbolische betekenis(sen) voor de huidige eigenaren van het voormalige café ‘Broekerhuis’. Voorts kan worden geattendeerd op de gerestaureerde stenen voorgevel van Dorpsstraat 13 en gerestaureerde houten voorgevel van Dorpsstraat 20-22. In deze opsomming is ook de tuinaanleg voor het stenen woonhuis Roomeinde 27 (Engelse blauwgrijze cobblestones) en de aanleg van een terras met hekwerk voor Lunches & Brunches Broeck

(Laan 46) het vermelden waard.

Op de rand van het beschermd dorpsgezicht (grasveld en schoolplein van De Havenrakers) werd begin 2006 een klaslokaal en lerarenkamer gerealiseerd, in de stijl van het bestaande schoolgebouw. Op deze locatie verdween eind 2006 een houten schuur door brandstichting. Mede in verband met voorgaande werd vervolgens een onvriendelijk hekwerk om de school geplaatst (helaas noodzakelijk kwaad).

In 2006 gerestaureerde voorgevels aan de Dorpsstraat: links nr. 13 en rechts nr. 20-22.

Afgelopen jaren was vooral Broek Zuid (Zuideinde en Molengouw) relatief sterk aan veranderingen onderhevig. De beoogde én verwachte uitbreiding van het beschermd dorpsgezicht met dit deel van Broek in Waterland (*zie punt c*) ‘Overige activiteiten’, zal er niet de oorzaak van zijn dat juist daar nu weinig ontwikkelingen hebben plaatsgevonden. Des te opvallender is het omvangrijke – grotendeels stenen – pand dat verrees op de plaats van het houten woonhuisje ‘Molengouw 28’. Hoewel enigszins aangepast aan een dorps karakter verhoudt dit grote pand zich moeizaam tot de bescheiden bebouwing in de directe omgeving. Hoewel ver buiten het beschermd dorpsgezicht kan, in relatie tot het voorgaande, nog melding worden gemaakt van de twee omvangrijke nieuwe ‘Noord-Hollandse boerderettes’ in de Broekermeer. Zoals lange tijd - via een makelaarsbord aan de N247 – aangekondigd kreeg een nieuwbouwboerderij langs de Broekermeerdijk er eind 2006 een tweeling bij. Het drietal staat dwars op de historische verkaveling en verdient vooral door verstoring van de lintbebouwing zeker geen navolging.

Bijzonder interessante ontwikkelingen in het vooruitzicht zijn de beoogde restauratie van het historische erfgoed ‘De Erven 34/36’ en het voormalige wolwinkeltje ‘Roomeinde 12’. Ook restauratie van de boerderij aan de Wagengouw 7 en de karakteristieke kaakberg achter Eilandweg 15-17 zouden kunnen bijdragen aan herstel van het dorpsbeeld.

Overzicht van baten en lasten over het jaar 2006

<u>Inkomsten:</u>			<u>Uitgaven:</u>		
	2005	2006		2005	2006
Contributies	€ 2.810,50	€ 2.841,55	Lidmaatschappen ed.	€ 143,31	€ 134,11
Toeslag op contributies	€ 1.058,00	€ 1.063,00	Bestuurskosten	€ 241,21	€ 674,60
Giften	€ 1.047,57	€ 207,10	Verzekering	€ 42,37	€ 42,37
Rente	€ 302,16	€ 220,97	Bankkosten	€ 166,67	€ 150,20
Verkoop artikelen	€ 132,00	€ 97,50	Publicaties	€ 1.808,13	€ 1.766,75
Rondleidingen	€ 200,00	€ 405,00	Bijeenkomsten	€ 128,17	€ 393,70
Aandeel Rabo fietsroute	€ 181,88	€ 38,37	Beheer collectie	€ 349,07	€ 1.804,76
Van reserve weidemolen	€ 237,35	€ 1.277,83	Kosten Open Monumentendag	€ 52,50	€ 0,00
Inkomsten jubileumviering	€ 1.350,00	€ 0,00	Representatie	€ 190,00	€ 384,27
Diversen	€ 183,33	€ 0,00	Onderhoud weidemolen	€ 237,35	€ 1.277,83
			Uitgaven jubileumviering	€ 10.539,82	€ 0,00
			Diversen	€ 240,54	€ 134,70
	<u>€ 7.502,79</u>	<u>€ 6.151,32</u>		<u>€ 14.139,14</u>	<u>€ 6.727,29</u>
	2005	2006			
Inkomsten	€ 7.502,79	€ 6.151,32			
Uitgaven	<u>€ 14.139,14</u>	<u>€ 6.727,29</u>			
Saldo (negatief)	<u>€ - 6.636,35</u>	<u>€ - 575,97</u>			

Vermogenstoestand per 31 december 2006

Bank- rekening courant	€ 1.801,74	Kapitaal 31 december 2006	€ 5.351,16
- rendementrekening	€ 9.042,91	Reserve weidemolen	€ 4.893,91
Tentoonstellingsmateriaal	€ 1,00	Nog te betalen	<u>€ - 1.177,55</u>
Vergadermeubilair	€ 1,00		
Negatief saldo 2006	<u>€ 575,97</u>		
	<u>€ 11.422,62</u>		<u>€ 11.422,62</u>

Opmerkingen bij financieel overzicht 2006

1. De financiële positie is in 2006 sterk beïnvloed door het overbrengen van onze collectie van de N.H. kerk naar Het Broekerhuis. De inrichting van de bovenverdieping tot een overzichtelijke bergruimte is afgerond, zie: 'Collectie en publicaties'; een bedrag van € 1.000,00 moet alsnog worden betaald.
2. De weidemolen is in 2005 professioneel onder handen genomen, zie Jaarverslag 2005, onder punt l) van 'Overige activiteiten'. Een groot deel van de kosten zijn betaald in 2006. De daartoe bestemde reserve is afgenomen met € 1.277,83. Restant € 4.893,91.
3. Een gift ad. € 200,00 is ontvangen van de Rotaryclub te Essen (Duitsland) naar aanleiding van een ontmoeting tussen die club en ons bestuur.
4. Aan publicaties zijn verschenen het Jaarverslag 2005 en een Broeker Bijdrage (nr. 52).
5. Onder post 'Diversen' zijn opgenomen de kosten voor het onderhouden van onze website. Daarop is begonnen met het vermelden van een aantal voorwerpen uit onze collectie, met name boeken en geschriften, zie: punt i) van 'Overige activiteiten'.
6. De opbrengst van contributie en de vrijwillige extra bijdrage is praktisch gelijk aan vorig jaar. Gezien de stijging van allerlei kosten, waaronder de porti, moet in overweging worden genomen om de minimum contributie met ingang van 2008 te verhogen.

Bijlage: Commissie Stads- en Dorpsbeheer 2006.

Uitgebrachte adviezen, betreffende beschermd dorpsgezicht e.o.:

De Erven 5: Uitbreiding woonhuismonument:

► Advies: Eind 2005 stelt de CSDB dat het ingediende plan in strijd is met de welstandsnota en het ontwerp bestemmingsplan, dit i.v.m. verdere beperking van het doorzicht. De CSDB vindt het van groot belang dat het monument in zijn waarde wordt gelaten, daarna respect voor het bestemmingsplan en op de derde plaats respect voor de welstandsnota. De CSDB doet een aantal aanbevelingen voor een mogelijke uitbreiding achter het pand, in harmonie met het bestaande. Het negatieve advies van de CSDB is door B&W ter zijde gelegd. De CSDB betreurt het dat haar eerdere advies over dit plan in 2005 niet is opgevolgd.

De CSDB behandelt 10 januari 2006 een plan tot uitbreiding. De CSDB is niet akkoord en geeft aan dat het karakter van de tussenbouw minder uitbundig dus soberder moet worden. In de behandeling van het plan d.d. 7 februari 2006 laat de eigenaar oude tekeningen zien van De Erven 5, waarop piramidale schoorsteenkapen wel van ouds hebben toebehoord aan het rijksmonument. Tevens toont hij aan dat aan de kroonlijst aan de voorgevel vroeger meer consoles hebben gezeten. De CSDB kan met de plaatsing van de piramidale schoorsteenkapen en de toevoeging van de twee ontbrekende consoles instemmen. De CSDB heeft geen bezwaar tegen de uitbreiding waar de eigenaar de voorkeur aan geeft.

Eilandweg 3: Aanvraag subsidie voor herstel dak:

► Ingekomen stukken, verslag vergadering 10 januari 2006: De CSDB gaat akkoord met herstel, maar stelt wel voor om mat glanzende dakpannen te gebruiken. De pannen moeten in ieder geval niet te glanzend zijn; dit zal de uitstraling van het monument schaden.

De Laan 6: Plaatsen van een tweetal dakkapellen in zijgevels:

► Advies: Geen bezwaar.

Zuideinde 24b: Wijziging gevel schuur:

► Advies: Geen bezwaar.

Keerngouw 18: Kappen van een es:

► Advies: Geen bezwaar.

Molengouw 28: Oprichten woonhuis:

► Advies: Het ontwerp voor het nieuwe woonhuis is stedenbouwkundig geen probleem. Qua opbouw en volume past het huis in de omgeving. De CSDB merkt op dat de ramen wit dienen te zijn en de kozijnen gebroken wit van kleur moeten zijn en doet verder de suggestie om nader te kijken naar het gebruik van roede in de ramen. Het voorgelegde steenmonster zal in combinatie met een donkergrijze voeg naar de kleur van de sintering van de steen toe moeten worden toegepast.

De Laan 6: Oprichten van een bijgebouw:

► Advies: Geen bezwaar.

Burgermeester Paulplantsoen: bespreking tweetal schuren:

► Advies: De CSDB geeft aan dat het niet aan haar is om te beoordelen of de schuren met bouwkundige aanpassingen kunnen blijven staan. Zij verwijst naar een eerdere behandeling van deze schuren in de CSDB, waarbij dezelfde vraag is gesteld, namelijk of de schuren zodanig aangepast kunnen worden, dat deze welstandelijk geen excès meer vormen.

Deze behandeling heeft plaatsgevonden tijdens de vergadering van 18 november 2003. De CSDB stelde voor om de luifel met dakoverstek te verwijderen, de blokhut donkergroen te schilderen en een dakbedekking van dakpannen toe te passen.

Molengouw 1: Geheel vergroten van de zolderverdieping van een woonhuis:

► **Advies:** Bezwaar. De CSDB vindt dat het gebied waarin het pand zich bevindt zoveel kwaliteit heeft dat dit qua kwaliteit gelijkwaardig is aan het beschermde dorpsgezicht van Broek in Waterland. De eisen voor dit gebied zijn daarom strenger.

Door de ingreep wordt het hele karakteristieke profiel van het huis aangetast. Bovendien maakt het huis onderdeel uit van een karakteristieke rij van vier onder één kap. De ingreep verbreekt de samenhang met dit ensemble en de relatie tot de andere blokjes van vier woningen die in de buurt staan. De grote ingreep tast het karakteristieke profiel van de bestaande situatie aan.

Molengouw 36: Maken van een doorgang op de eerste verdieping tussen de kappen:

► **Advies:** Geen bezwaar.

Stokpaardje: Kap 34 bomen, verzoek om bekrachtiging advies:

► **Advies:** De CSDB gaat akkoord met de kap van de bomen mits een goed bomenplan wordt opgesteld.

Roomeinde 29-35: Beoordeling nieuwe kleuren voor woonhuismonument:

► **Advies:** De CSDB geeft aan dat bij het beoordelen van de kleurwijziging op twee factoren wordt gelet. Ten eerste wordt bekeken of de kleur past bij het huis zelf en de tijd waarin het gebouwd is. Ten tweede wordt nagegaan of de kleur past binnen het ensemble waar het huis zich in bevindt. De CSDB geeft het advies om kleurmonsters op te zetten van een lichte kleur groen in de trant van Roomeinde 14-18 of Roomeinde 19 te Broek in Waterland, in hoogglans. De kozijnen, de gootlijst en de klossen in lichte bentheimer. De ramen wit maar geen grondverfkleur wit. De CSDB heeft de opgezette kleurmonsters beoordeeld en akkoord bevonden.

Roomeinde 12: Verbouwen woonhuismonument:

► **Advies:** De CSDB geeft aan dat binnen het verbouwingsplan het van belang is om zorgvuldig om te gaan met het rijksmonument en met zijn authentieke onderdelen, zoals de bedstedenwand en kastenwanden daar deze van cultuurhistorische waarde zijn. Zij vindt dat deze behouden dienen te blijven en ziet graag dat deze op de originele plek blijven.

Het karakter van de ruimten moet gerespecteerd worden en in de lijn hiervan dienen constructieproblemen aan de bovenzijde van de vloeren opgelost te worden, zodat het karakter van het huis met balkenplafonds goed in zicht blijft.

De CSDB beseft dat het van belang is om het woonhuis bewoonbaar te maken, maar geeft als suggestie mee om zorgvuldig de noodzaak af te wegen voor dakdoorbraken. Dakvlakken dienen zo gaaf mogelijk te worden gehouden, in de lijn van het bestaande beleid voor daken van rijksmonumenten in Broek in Waterland.

De ramen in de dakkapel moeten aansluiten bij de roedenverdeling van de bestaande negenruits ramen op de begane grond. De CSDB ziet ruimte in de achtergevel voor tuindeuren en ter plaatse van het grote glasvenster aan de rechterzijgevel in verband met de relatie woonhuis/tuin. Ten aanzien van de toe te passen beglazing stelt de CSDB dat er geen dubbele beglazing in het pand aangebracht mag worden en dat er echte roeden, dus geen plakroeden toegepast dienen te worden. De ruitverhouding in de toe te voegen raam- of deuropeningen moet gelijk zijn aan de ruitverhouding in het bestaande woonhuis.

De CSDB hecht veel waarde aan een goede documentatie van de bestaande toestand. De CSDB vindt

daarom dat er goede detailleringen moeten komen van de bestaande toestand, zoals de details van de gootklossen en de raamprofileringen.

Naar aanleiding van een aangepast plan stelt de CSDB in haar advies d.d. 17 oktober 2006 dat zij in principe akkoord is met het plan. Zij gaat akkoord met de constructieve aanpak, met de in het plan voorgestelde indeling voor het woonhuis en met de wijze van isoleren. Zij wil alleen nog de detaillering op tekening van roedes, de gootklossen, de dakkapel en de ramen. De CSDB ziet verder de details van de nieuwe kozijnen, de ramen de gootklossen, de dakkapel tegemoet. Ook de kleuren en de materialen ziet de CSDB nader tegemoet. Het plan is tot op heden (april 2007) nog niet teruggekoppeld naar de CSDB.

Wagengouw 1: Geheel vernieuwen van een bijgebouw:

► Advies: Geen bezwaar.

Nieuwland 32: Plaatsen van hekwerk rondom schoolgebouw:

► Advies: De openbare school aan het Nieuwland in Broek in Waterland heeft het plan om een hek van 2 meter hoog rond het schoolterrein te plaatsen. De CSDB merkt naar aanleiding hiervan op dat er een verkeerd signaal naar de bewoners van Broek in Waterland wordt gegeven als openbare ruimte wordt afgesloten door een hek van 2 meter hoog.

Tevens meldt de CSDB dat zij het plan tot plaatsing van dit hek ter beoordeling zal moeten krijgen, zodra het hek binnen het gebied van de CSDB valt. Een plan is ingediend waarbij een laag hek zal worden geplaatst. De CSDB had hier geen bezwaar tegen.

De Laan 1-3: Verbouw voormalige brandweergarage tot tijdelijke tandartsenpraktijk:

► Advies: De CSDB heeft geen bezwaar tegen de zinken halfronde goten.

Zuideinde 24a: Terras, beoordeling:

► Advies: De CSDB kan niet instemmen met het gerealiseerde terras. Het is een te grote ingreep op deze plek door maat en hoogte en materialisering. In aanvulling op haar eerdere advies omtrent dit terras geeft de CSDB aan dat er teruggegaan dient te worden naar de oude, vergunde situatie, waarbij het hoogteverschil verder van het water af ligt.

Wagengouw 4: Schilderen deel van een woonhuis in Broeker grijs:

► Advies: De CSDB is positief over de schildering van het woonhuis (gedeelte van twee onder één kap) in de tint Broeker grijs. Deze tint past namelijk beter bij het pand. De CSDB ziet liever dat het pand in de toekomst geheel in Broeker grijs wordt geschilderd. De plint zal in de kleur zwart uitgevoerd worden.

Woudweeren 6: Plaatsen van een bijgebouw bij ark:

► Advies: De CSDB heeft geen bezwaar tegen het plaatsen van een bijgebouw ter plaatse, maar vindt dat de detaillering, vormtaal en kleurstelling gelijk dienen te zijn aan het bestaande bijgebouw. Er dient geen blokhut met overhoekse verbindingen en een overstek geplaatst te worden. Tegen het ingediende gewijzigde plan heeft de CSDB geen bezwaar, maar de berging dient in een donkere kleur te worden geleverd.

Nieuwland 37: Finale toetsing:

► Verslag vergadering 25 juli 2006: De CSDB constateert dat haar voorwaarden zijn opgenomen in de bouwtekeningen en gaat derhalve akkoord met het plan.

Havenrak 5: Plaatsen van dakkapellen op rijksmonument:

► **Advies:** De CSDB gaat wel akkoord met de wijziging van het interieur op de begane grond. Ook kan de CSDB instemmen met de wijziging van het interieur van de verdieping. Deze wijzigingen betreffen namelijk geen oorspronkelijke elementen.

De CSDB kan echter niet instemmen met plaatsing van de aangevraagde dakkapellen en dakvensters. De kap van het rijksmonument is nu nog gaaf op een kleine dakkapel na op het achterdakvlak. De onaangetaste dakvlakken zijn zeer bepalend voor de kwaliteit van het Havenrak. Het aanbrengen van de aangevraagde dakkapellen en dakramen is een te grote aantasting van de kap van Havenrak 5. Alle verblijfsruimten in de kap hebben al lichttoetreding. De binnenkant van de L die het dak vormt dient in ieder geval vrij van ingrepen te zijn. De CSDB geeft aan dat er wellicht ruimte is voor een dakraam op het linker dakvlak, zo ver mogelijk achterin.

De Laan 38: Aanvraag cosmeticsubsidie plaatsing deurkalf:

► **Advies:** De CSDB vindt de plaatsing van het deurkalf, dat naar het verdwenen origineel is gemaakt, een verrijking voor het pand.

Kerkplein 6: Keuken aanleg in rijksmonument:

► **Advies:** De CSDB stelt vast dat de aanleg van de keuken, zoals voorgesteld, geen invloed zal hebben op de monumentale waarde. Wel vraagt zij zich af of de aanleg van de tegelvloer in de keuken constructieve veranderingen zal vergen. Indien dit wel het geval is, zal hiervoor een vergunning aangevraagd dienen te worden.

Molengouw 11: Wijziging voorgevel:

► **Advies:** De CSDB heeft geen bezwaar tegen het plaatsen van een stel openslaande deuren in de voorgevel. De roedenmaat dient zo dicht mogelijk bij de bestaande roedenmaat aan te sluiten.

ir. Sjef Kwakman, architect

Informatie over Vereniging Oud Broek

Op 5 april 1965 werd de vereniging Oud Broek opgericht. Sindsdien is de taak van Oud Broek niet veranderd, namelijk: “.... *het dorps- en landschapsschoon van Broek in Waterland en omgeving te bewaren, te beschermen en waar mogelijk uit te breiden, het gevoel voor het eigen karakter bij haar ingezetenen te ontwikkelen en de plaatselijke geschiedenis te bestuderen en in geschrift vast te leggen.*” Door schenking en aankoop beheert de Vereniging bovendien een groot aantal historische geschriften, afbeeldingen en andere objecten betreffende Broek in Waterland en omgeving.

Nieuwe leden krijgen een welkomstpakket, bestaande uit enkele jaarverslagen en Broeker Bijdragen over uiteenlopende onderwerpen uit de Waterlandse geschiedenis. De leden worden vervolgens op de hoogte gehouden van eventuele ontwikkelingen in het dorpsbeeld; dragen via de contributie bij aan het behoud van historische geschriften en voorwerpen omtrent het dorp; krijgen de gelegenheid tot het bijwonen van lezingen en excursies over Broek in Waterland en omgeving; ontvangen het jaarverslag en nieuwe Broeker Bijdragen. Inwoners van Broek in Waterland zijn lid voor minimaal € 7,50 per jaar. In verband met verzendkosten is de contributie voor leden buiten Broek in Waterland minimaal € 10,- per jaar.

Dhr. W. de Vries, Roomeinde 22/24, 1151 AP, Broek in Waterland.

Tel: 020-4033064, www.oudbroek.nl, info@oudbroek.nl

(Rekeningnummer Vereniging Oud Broek: 31.07.02.194)

*De foto's in dit jaarverslag zijn
gemaakt door W. de Vries.*

De volgende uitgaven worden door de vereniging Oud Broek aangeboden:

- Broeker Bijdragen 1990 - 1997 (nrs. 31 ^t/_m 40). Gebundelde uitgave deel III: € 16,--
- Reproductie passe-partout twee etsen 'Broek resp. Zuiderwoude' uit 1732: € 10,--
  - Reproductie ingekleurde steendruk 'Kerk te Broek' uit circa 1840: € 10,--
- Losse nummers van zowel de Broeker Bijdragen als de jaarverslagen: € 1,--
  - De Vogelvluchtkaart van Broek: Poster, incl. Boekje € 3,50
  - Boekje behorend bij Vogelvluchtkaart € 1,--

E.e.a.: Zolang de voorraad strekt, af te halen aan het adres Laan 22 (tel. 4038303).